

YO‘LOVCHI TASHUVCHI KORXONASIDA ISHCHILAR MEHNATINI TASHKIL ETISHNING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Jabborov Dilshod Baxromovich

Jizzax politexnika instituti “Iqtisodiyot va menejment” kafedراسи katta o‘qituvchisi
dilshodj694@gmail.com

***Annotatsiya:** Maqolada yo‘lovchi tashuvchi korxonasida ishchilar mehnatini taqsimlanishi tushunchasining mohiyati talqin etilgan hamda uning amal qilish tamoyillari va rag‘batlantirish usullari o‘rganilgan. Mehnatni taqsimlash nuqtai nazaridan samaradorligini oshirish bo‘yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqilgan.*

***Tayanch iboralar:** mehnatni taqsimlanishi, mehnat intizomi tamoyillari, ijara va jamoaviy ish, ta‘mirlash ishlari, mehnat uchun rag‘batlantirish.*

ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ ТРУДА РАБОЧИХ НА ПРЕДПРИЯТИИ ПАССАЖИРСКОГО ТРАНСПОРТА

Джаббаров Дилшод Бахромович

Старший преподаватель кафедры «Экономика и менеджмент»
Джизакского политехнического института
dilshodj694@gmail.com

***Аннотация:** В статье трактуется сущность концепции разделения труда работников пассажирского транспортного предприятия, изучаются принципы ее реализации и методы продвижения. Разработаны научно-практические предложения по повышению эффективности разделения труда.*

***Ключевые слова:** разделение труда, принципы трудовой дисциплины, аренда и коллективный труд, ремонтные работы, стимулирование труда.*

PECULIARITIES OF THE ORGANIZATION OF WORKERS' LABOR AT THE PASSENGER TRANSPORT ENTERPRISE

Jabbarov Dilshod Bakhromovich

Senior lecturer of the "Economics and Management" department of Jizzakh
Polytechnic Institute
dilshodj694@gmail.com

***Abstract:** The essence of the concept of division of labor of workers in a passenger transport enterprise is interpreted in the article, and its principles of implementation and methods of promotion are studied. Scientific and practical suggestions for increasing efficiency in terms of division of labor have been developed.*

***Key words:** division of labor, principles of labor discipline, rent and collective work, repair work, incentives for work.*

Haydovchilarning mehnatini tashkillashtirish o'ziga xos uslublari keyingi paytlarda ilmiy izlanishlar doirasida e'tibordan chetda qolayotgan masalalardan biri bo'lib kelmoqda. Haydovchilarning mehnatini tashkillashtirish o'ziga xos uslublari asosan mehnatni taqsimlash va har xil turdagi (ko'rinishdagi) jamoaviy usulni tashkillashtirishni rivojlantirish, kasb-korlarini keng miqyosida birga qo'shib olib borishdagi muammolar tadqiqot ishining dolzarbligini yanada oshiradi.

Haydovchilarning mehnatini hamkorlashtirishning asosiy usuli brigadaviy uslubi-harakatdagi tarkibdan unumli foydalana olishiga imkon beradi. Tezkor rahbarlikni va ishiyuzasidan nazoratni ta'minlash darajasini oshiradi, ish jarayoni yaxshilaydi (ish vaqtidan tashqari ishlangan vaqtga haq to'lash), korxonada xizmat ko'rsatuvchilarning ishlovchilar bilan mehnatdagi hamkorligini (do'stligini) kengaytirdi.

Avtomobil transportida ijara va jamoaviy ish uslub keng tarqalgan bo'lib, ularning afzalligi quyidagicha ifodalanadi:

- avtotransport va ishlab chiqaruvchilar xizmatining foyda berishini oshirish;
- xo'jalik hisob-kitobini (hisobini) mustahkamlash haydovchilar mehnat jamoasini boshqaruvini yashilash;
- brigada mehnatini oxirgi natijasi uchun jamoaviy javobgarlikka shart-sharoit yaratish, qaysikim ishlab chiqarish jamoasi a'zolari bir-biri bilan o'zaro umumiy iqtisodiy va javobgarlik nuqtai nazari bilan uzviy bog'langan;
- mehnat kollektivlar barqarorligini, mustaqilligini oshirish;
- yosh haydovchilarning o'quvi va kasb mahoratini oshirishga sharoit yaratish.

Olimlarning fikricha "Mehnat intizomi to'rt jihatda huquqiy kategoriya sifatida namoyon bo'ladi: mehnat huquqi tamoyillaridan biri sifatida, mehnat huquqi mustaqil instituti sifatida (ob'ektiv xususiyat), mehnat huquqiy munosabatlari unsuri sifatida (sub'ektiv xususiyat), haqiqiy xulq-atvorni huquqiy baholash sifatida [1,40].

Brigadalarini tuzishda asosiy muhim shartlardan biri ularni to'g'ri shakllantirish hisoblanadi. Brigada pudratini foydali qo'llanishida avtomobillar haydovchilari brigadasini albatta, aniq ko'rsatilgan ish ob'ektiga (ish joyiga) bog'lash zarur. Pudrat brigadalaridagi avtomobillar miqdori va haydovchilar soni rejalashtirilgan yuk tashish hajmidan kelib chiqqan holda o'rgatiladi, avtomobillardan foydalanishning texnikaviy- ishlatish ko'rsatkichlari xizmat ko'rsatuvchi korxonada va tashkilotlarning ishining holati va shart-sharoitiga ko'ra hisobga olinadi, shuningdek ishning bajarish muddatiga ko'ra hisobga olinadi, shuningdek ishning bajarilish muddatlari ham e'tiborga olinadi. Sotsiologik (ijtimoiy) tekshiruvlar natijasi tavsiyasiga ko'ra haydovchilar brigadasini tuzish asosan ko'ngilli tarzda har xil (turli) yoshdagi xodimlar (ishlovchilar) va har xil ish (stajli (ish muddati) xodimlardan bo'lmog'i lozim. Bu o'z navbatida brigadada

axloqiy-ishlab chiqarish iqlimini vujudga keltiradi, o‘zaro yordam va o‘zaro tushunishni durust tashkilotlarga olib keladi.

Yo‘lovchi tashuvchi korxonalaridagi ta‘mirlovchi ishchilarning asosiy ishlari qatoriga avtomobillar va ularning agregatlarini ta‘mirlash va texnik xizmat ko‘rsatish, shuningdek ehtiyoj qismlarni tayyorlash kiradi.

Haydovchilarning mehnat va dam olish rejimiga rioya qilish va ish vaqtini hisobga olish masalasi doimo dolzarb bo‘lib kelgan. Tushliksiz yoki tanaffussiz buyurtma olishni davom ettiradigan charchagan haydovchi yo‘l harakatining boshqa ishtirokchilari uchun potentsial xavflidir. Shuning uchun haydovchilarning ishi maxsus dasturlar va ilovalar tomonidan tobora ko‘proq nazorat qilinmoqda va tom ma‘noda bir yil ichida ish beruvchi-tashuvchiga avtomobilga qo‘shimcha sensorlar o‘rnatishni taklif qilish rejalashtirilgan.

Hozirgi vaqtda qonun loyihasini ko‘rib chiqmoqda, unga ko‘ra haydovchilar ishlaydigan tashuvchi kompaniya har bir mashinaga maxsus sog‘liq sensori o‘rnatishi mumkin.

Sensorning vazifasi haydovchi charchoqning dastlabki belgilarini qo‘lga kiritishdir: chalg‘itadigan ko‘rinish, yurak urishidagi o‘zgarishlar, konsentratsiyaning pasayishi. Agar bunday belgilar aniqlansa, haydovchi o‘z ish vaqtiga muvofiq mashinani boshqarishi mumkin bo‘lsa ham, nafas olish uchun to‘xtashi shart. Agar haydovchi charchamasa, jadvalga ko‘ra, tushlik qilish vaqti kelgan bo‘lsa ham, u haydashni davom ettira oladi.

Bizning fikrimizcha, yo‘lovchi tashuvchi korxonalar doirasida ta‘mirlash ishlari jamoaviy ijara pudrati asosida amalga oshiriladi. Bu borada pudrat asosida tuzilgan shartnoma shuningdek, iqtisodiy javobgarlikni ortishini (o‘shishini) va ushbu jamoalarning qiziqishini, avtomobillarning bir maromda ishlashini va ularni ish joylariga muddatida chiqarilishini ta‘minlaydi.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Azizova S.X. Mehnat intizomi tushunchasi, tamoyillari va rag‘batlantirilishi. Iqtisod va moliya / Экономика i finansы 2018, 8(116) - 40 b.
2. Маренков Л.И., Алимарина Е.А. «Управление трудовыми ресурсами» Серия высшее образование. Ростов на Дону: из-во «Феникс», 2004 - 234 с.
3. Kuryazov, D., Jabborov, D., & Khujamuratov, B. (2020, October). Towards decomposing monolithic applications into microservices. In 2020 IEEE 14th International Conference on Application of Information and Communication Technologies (AICT) (pp. 1-4). IEEE.
- 4 Obidova, Feruza Yaxyoevna, and Zevi Odilovna Umarova. "BOSHQARUV FAOLIYATINI AMALGA OSHIRISHDA KADRLARNING GENDER TENGLIGI." Educational Research in Universal Sciences 2.3 (2023): 208-215.
5. Feruza, Obidova. "How to Create Effective Marketing Strategies for Your Business." Vital Annex: International Journal of Novel Research in Advanced Sciences 2.3 (2023): 12-17.
6. Yahyoyevna, Obidova Feruza. "FACTORS AFFECTING THE FORMATION OF INNOVATIVE POTENTIAL AND ITS TRANSFORMATION." World Economics and Finance Bulletin 18 (2023): 72-77.
7. Jabborov, D. B. (2024). AVTOTRASPORT KORXONASIDA ISHCHILAR MEHNATINI TASHKIL ETISHNING O ‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI. Educational Research in Universal Sciences, 3(2), 666-670.
8. Jabborov, D. B. (2024). AVTOTRANSPORT SOHASIDA MUNTAZAM YO ‘NALISHIDA ISHLAYOTGAN HAYDOVCHILAR MEHNATIGA HAQ TO ‘LASHNI TAKOMILLASHTIRISH. Educational Research in Universal Sciences, 3(2), 671-675.